

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 04.02.2021 i Oslo tingrett,
Saksnr.: 20-014397TVI-OTIR/05
Dommer: Dommer Ingeborg Olebakken
Saken gjelder: Opphevelse av KFIRs avgjørelse om oppheving av patent

Ncc Norge AS

Advokat Thomas David Hvammen-
Nicholson

mot

Staten v/Klagenemnda for industrielle
rettigheter

Advokat Håkon Christian Nyhus

DOM

Saken gjelder gyldigheten av Klagenemnda for industrielt rettsverns vedtak om opphevelse av et patent på et rensesystem for å redusere forurensingen fra forurenset snø.

Fremstilling av saken

På 1990-tallet måtte Oslo kommune finne nye løsninger for å bli kvitt snø og is fra Oslos gater. Fra og med vinteren 1996/97 ble det forbudt å dumpe forurenset snø i havnebassenget.

Hjellnes COWI AS' rapport «Snøsmelteanlegg Bekkelaget» ble avgitt 19. april 1999 (mothold D6). Den skisserte en plan for utnyttelse av rensed avløpsvann fra Bekkelaget rensesystem til smeltingen. Dette ble testet ut i perioden 1997 til 2000. Grunnet Fjordbyprosjektet ble anlegget revet i 2000.

Hjellnes COWI AS avleverte en ny rapport «Lokalisering av snødeponi i Oslo» 28. april 2006 (mothold D8). Her var ett av forslagene et smelteanlegg på Sjursøya. Tanken var å bruke sjøvann til å smelte snøen og isen. Vannet skulle filtreres før det ble ført tilbake til fjorden.

NCC Norge AS, heretter omtalt som NCC, søkte 26. januar 2009 om patent på et anlegg og en fremgangsmåte for nedsmelting og rensing av snø og is.

Anlegget ble bygd sommeren 2011 og kalles «Terje» etter oppfinneren Terje Myrvold. Det ligger hver vinter i Oslos havnebasseng og smelter snø fra Oslos gater ved hjelp av sjøvann.

Patentet ble meddelt 30. juni 2014 som patent nummer 334886.

Oslo kommune Bymiljøetaten fremsatte 30. mars 2015 en rettidig innsigelse mot patentet. Kommunen pekte på at patentet var basert på tre utredninger kommunen hadde innhentet for å løse problemet med å bli kvitt forurenset snø (mothold D6, D7 og D8). Nærmeste kjente teknikk ble ansett å være mothold D8. Dersom NCC skulle få patent på fjerning av snø på denne måten, ville det i praksis gi dem monopol. For andre mulige tilbydere av slike tjenester ville det medføre en uheldig konkurransevridning.

Klagen førte til at Patentstyret 29. oktober 2018 vedtok å oppheve patentet. Etter deres syn manglet oppfinnelsen både nyhet og oppfinneshøyde. Løsningen var nærliggende for en fagperson med alminnelig teknisk innsikt og kjennskap til eksisterende mothold.

NCC brakte 20. desember 2018 Patentstyrets vedtak inn for Klagenemnda for industrielt rettsvern, heretter omtalt som KFIR. I den forbindelse ble det innlevert et nytt prinsipielt

kravsett og to subsidiære kravsett. Oslo Kommune Bymiljøetaten anførte i sitt tilsvarende 22. mars 2019 at Patentstyrets vedtak måtte opprettholdes. De nye trekkene hadde ikke vært behandlet av Patentstyret, og var således uten oppfinnerisk betydning. Uansett oppfylte patentet fortsatt ikke kravet til nyhet og oppfinnelseshøyde.

I vedtak 25. november 2019 opprettholdt KFIR Patentstyrets vedtak, men med en annen begrunnelse. Slik patentkravene nå var formulert, mente KFIR av trekket om at vannet skulle tilføres anlegget «oppstrøm knuseinnretningen», var nytt. Vilket om oppfinnelseshøyde var imidlertid ikke oppfylt. Med utgangspunkt i nærmeste kjente teknikk, i all hovedsak mothold D8 men også mothold D6, mente KFIR at løsningen var nærliggende for en fagperson. Klagen over Patentstyrets vedtak ble derfor ikke tatt til følge, og patentet ble opphevet.

Den 27. januar 2020 tok NCC ut stevning for Oslo tingrett med påstand om at KFIRs vedtak 25. november 2019 var ugyldig. Staten ved KFIR innga rettidig tilsvarende 4. mars 2020.

Hovedforhandlingen ble holdt i Oslo tingrett 20. og 21. januar 2021. NCC møtte ved partsrepresentant Hans Kevin, prosessfullmektig Ingeborg Alme Råsberg og rettslig medhjelper Thomas David Hvammen-Nicholson. Hans Kevin avla partsforklaring. Staten ved KFIR møtte ved partsrepresentant Elisabeth Ohm og prosessfullmektig Håkon Christian Nyhus. Retten hørte forklaringer fra fire vitner. Det ble for øvrig foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Saksøkerens påstandsgrunnlag

KFIRs vedtak 25. november 2019 er ugyldig. Patentet oppfyller kravet til nyhet og oppfinnelseshøyde.

Ved vurderingen av oppfinnelseshøyde har KFIR oversett trekk i patentkravene som avviker fra nærmeste kjente teknikk på inngivelsesdatoen. NCC er enig i at det er mothold D8. Det er imidlertid ikke riktig at det eneste som skiller patentet fra mothold D8 er kravet om at vannet skal tilføres anlegget «oppstrøm knuseinnretningen». Patentet har også et integrert innløp for mottak av snø og is, og en integrert knuseinnretning. Det er nytt at et filter renser oppløst forurensning fra vannfasen. Mothold D8 kjennetegnes ved mellomlagring av snø og is på mottaksplassen, bruk av snøfreser, og rensing i et sedimenteringskammer. Patentet og mothold D8 er altså to anlegg med helt ulike egenskaper. Patentkravene 1 og 8 har følgelig oppfinnelseshøyde.

KFIR har heller ikke fastsatt et riktig objektive teknisk problem. Det må også sees hen til effekten av trekkene som skiller patentet fra mothold D8. Patentet som helhet er en mer effektiv og miljøvennlig håndtering av forurenset snø og is.

Det er også uriktig rettsanvendelse og faktum når KFIR har lagt til grunn at oppfinnelsen var «nærliggende» for en fagperson. En gjennomsnittlig teknisk fagperson uten oppfinneriske evner ville ikke på søknadstidspunktet fått noen veiledning til å velge løsningen i patentkravene basert på mothold D8, fagets alminnelige kunnskap og objektive tekniske problem. Det er ikke nærliggende at vedkommende ville valgt å tilsette vannet oppstrøms knuseprosessen, ei heller ha et integrert innløp hvor vannet bidrar til mer energieffektiv knusing av isen. KFIRs vedtak om at fagpersonen ville løse problemet så annerledes enn mothold D8 som i patentet, bærer preg av etterpåklokskap.

Objektive skjønnsmomenter som senere presseomtale av hvor innovativ og vellykket rensenanlegget «Terje» er, underbygger at patentet oppfyller kravet til oppfinnelseshøyde. Fagmiljøets anerkjennelse underbygger at patentet er løsningen Oslo kommune forgjeves forsøkte å finne i mange år. De subsidiære kravsettene trekker i samme retning.

Saksøkerens påstand

1. Klagenemnda for industrielle rettigheters avgjørelse av 25. november 2019 i klagesak PAT 19/00022 kjennes ugyldig.
2. Staten v/Klagenemnda for industrielle rettigheter betaler til NCC Norge AS sakens omkostninger med tillegg av forsinkelsesrentelovens til enhver tid gjeldende rente.

Saksøktes påstandsgrunnlag

KFIRs vedtak 25. november 2019 er gyldig. Domstolene har full prøvingsrett men skal utvise tilbakeholdenhet med å fravike patentmyndighetenes faglige skjønn. Det er videre bare feil som kan ha virket inn på vedtakets innhold som medfører ugyldighet.

Vedtaket bygger på riktig faktum og rettsanvendelse. Det er patentkravene som definerer oppfinnelsen, ikke det fremstilte produktet som anlegget «Terje». Patentet oppfyller ikke kravet til oppfinnelseshøyde sammenlignet med nærmeste kjente teknikk, nemlig mothold D8. Den eneste vesentlige forskjellen er å tilsette vannet oppstrøms knuseprosessen. Dette ville uansett vært nærliggende for en fagperson som skulle løse problemet med å effektivisere smelteprosessen. Friholdelsesbehovet tilsier at terskelen for oppfinnelseshøyde ikke settes for lavt.

Trekk i patentkravet om knusing av snø og is, er ikke vesentlig avvikende fra mothold D8 hvor det pekes på behovet for oppmaling. Uansett er det helt grunnleggende kunnskap at snø og is må knuses for å øke smeltehastigheten. For en fagperson er pallarmer/kjettinger på roterende akslinger rent fagmessige tilpasninger for å knuse is.

Det første subsidiære kravsettet har heller ikke oppfinnelseshøyde. Det eneste vesentlige trekket i dette patentkravet som ikke direkte og utvetydig kan utledes av mothold D8, er at det anvendes en sorteringsinnretning som skiller ut større objekter fra den forurensede snøen og isen. Å plassere en sorteringsinnretning før knusingen for å hindre at store

gjenstander i snøen og isen ødelegger knusemekanismen, ville vært åpenbart og nærliggende for en fagperson. Det samme gjelder å bevege sorteringsinnretningen for å øke effektiviteten.

Det andre subsidiære kravsettet inneholder to tekniske trekk – dels en sorteringsinnretning og dels at anlegget er satt på en lekter i stedet for å oppta plass på land. De gir ingen samlet teknisk effekt, og skal dermed behandles hver for seg. En ordning for sortering har som nevnt ingen oppfinneshøyde. Det har heller ikke plasseringen på en lekter. Det er kjent at ulike anlegg kan plasseres på en lekter. Idet snø tidligere ble dumpet i sjøen, vil dumping på en lekter åpne for bruk av tidligere dumpeposisjoner.

Patentkravene inneholder ingen angivelse av hvor små partikler som renses bort fra smeltevannet før det slippes ut i sjøen. Uansett er ikke dette noe som gir oppfinnelsen oppfinneshøyde.

KFIR har fastsatt et riktig objektivt teknisk problem, nemlig «hvordan etablere et anlegg med raskere nedsmeltingshastighet». NCCs formulering: «Hvordan redusere arealbehov, håndtering og transport ved smelting og rensing av snø og is?», er et delproblem. Under enhver omstendighet har ikke denne feilen virket inn på vedtakets innhold.

At patentkravet i klageomgangen ble tilføyd kravet «integrert», må det sees bort fra. Det gjelder også for tilføyelsen om at «vannet gir transport av snø og is fra innløpet». Det kan ikke tilføyes noe som ikke fremgikk av patentsøknaden da den ble inngitt, jf. patentloven § 13. Uansett er det ikke noe som gir patentet oppfinneshøyde.

Presseomtale av renseanlegget «Terje» er uten betydning for vurderingen av oppfinneshøyde. Det skal vurderes ut fra patentsøknaden, altså hvordan oppfinnelsen er angitt i patentkravene. Uansett vil ikke eventuell omtale ha betydning for dette patentet idet det ikke er et tvilstilfelle.

Saksøktes påstand

1. Staten v/Klagenemnda for industrielle rettigheter frifinnes.
2. Staten v/Klagenemnda for industrielle rettigheter tilkjennes sakskostnader.

Rettsens vurdering

1. Innledning og rettslige utgangspunkter

Spørsmålet er om KFIRs vedtak 25. november 2019 som opphevet patent nummer 334886, er gyldig. Partene er enige om at nyhetskravet er oppfylt. Uenigheten gjelder om patentet oppfyller kravet til oppfinneshøyde, jf. patentloven § 2. Retten har kommet til samme resultat som KFIR. NCCs søksmål for å få kjent vedtaket ugyldig, har følgelig ikke ført frem.

Med oppfinneshøyde menes noe som for en fagperson skiller seg vesentlig fra hva som var kjent ved inngivelse av patentsøknaden, i denne saken 26. januar 2009. Fagpersonen er en fiktiv person som har gjennomsnittlig kjennskap til faget, men er uten oppfinneriske evner. Kravet om oppfinneshøyde skal sikre allmennhetens tekniske handlefrihet.

Oppfinneshøyden skal vurderes for oppfinnelsen som helhet. Det er likevel patentkravene som skal vurderes, ikke produktet, her anlegget «Terje». Det betyr at heller ikke presseklipp og lignende dokumentasjon hvor anlegget «Terje» omtales positivt, er relevant for rettens vurdering. At et anlegg fremstår som smart og nyskapende, betyr ikke at patentkravene har oppfinneshøyde. Det er ikke et krav for patent at ideen er realisert.

Selv om det er elementer som er kjent fra før, må helheten være ny og oppfinnerisk. Samtidig skal det utvises en viss forsiktighet med å gi patent på kombinasjonsoppfinnelser «for å unngå å oppstille hindringer for en fri og naturlig videreutvikling av kjente løsninger», jf. Are Stenvik, Patentrett, 4. utgave side 221.

Oppfinnelsen må ikke være nærliggende utfra vedkommendes kjennskap til teknikkens stand før søknadsdatoen. For å gjøre bedømmelsen mest mulig objektiv og realistisk, og for å unngå vurderinger basert på etterpåklokskap, har det blitt vanlig å strukturere bedømmelsen etter den såkalte «problem-og-løsning-metoden», jf. patentretningslinjene kapittel IV del C, punkt 5.5, og Stenvik, op. cit. side 228.

Vurderingen skal skje i tre trinn, først ved å identifisere det motholdet som ligger nærmest oppfinnelsen (den nærmeste tidligere kjente teknikk). I denne saken er partene enige om at det er rapporten angitt som mothold D8. Så skal det problemet som oppfinnelsen objektivt sett har løst, identifiseres. Dette «objektive tekniske problemet» formuleres ved å (i) identifisere forskjellen i form av trekk mellom den nærmeste tidligere kjente teknikk og patentkravet, og (ii) identifisere den tekniske effekten av disse trekkene. Til sist må det altså undersøkes om det ville vært nærliggende for fagpersonen med utgangspunkt i nærmeste mothold, her mothold D8, å løse det objektive tekniske problemet med den veiledning som følger av oppfinnelsen. I dette ligger at fagpersonen ville ha valgt den patentsøkte løsningen med rimelig forventning om suksess. Dette innebærer videre at man normalt må kunne påvise en konkret grunn til at fagpersonen ville ha valgt nettopp den patenterte løsningen, som for eksempel at teknikkens stand pekte i retning av løsningen eller at løsningen i alminnelighet er kjent for å gi fordeler av den art som er oppnådd ved oppfinnelsen, jf. Stenvik, op. cit. side 230. Det skal også vurderes om løsningen var nærliggende hvis det nærmeste motholdet kombineres med andre mothold og/eller fagets alminnelige kunnskap.

Patentets nyhet og oppfinneshøyde skal vurderes utfra søknadens innhold på søknadstidspunktet, jf. patentloven § 13 og patentforskriften § 21 første ledd. Patentet kan ikke senere endres. Som endring regnes nytt materiale som utvider oppfinnelsen.

Presiseringer er tillatt. Begrensningen gjelder tilsvarende ved endringer i et meddelt patent som foretas under behandlingen av en innsigelsessak, administrativ overprøving eller i ugyldighetssaker for domstolene, jf. Stenvik, op. cit. side 79.

Patentkravene danner utgangspunktet for patentbarhetsvurderingen, jf. patentloven § 8. Det gjelder både om oppfinnelsen som beskrevet har nyhet og oppfinneshøyde, og om den er ulovlig utvidet sammenlignet med søknaden. Ved tolkningen skal kravene leses i lys av beskrivelsen og tilhørende tegninger. En viss romslighet ved lesingen av kravene tar tilbørlig hensyn både til patenthavers og tredjepersons behov for klarhet og forutberegnelighet.

Domstolen har full prøvelsesrett, jf. Rt. 1975 side 603 (Swingball-dommen) og Rt. 2008 side 1555 (Biomar-dommen). I denne saken er det spørsmål om vedtaket har innholdsmangler eller bygger på feil forståelse av faktum. Feil tillegges betydning dersom de kan ha innvirket på vedtakets innhold.

Selv om domstolen har full prøvelsesrett, skal den utøves med tilbakeholdenhet, jf. Biomar-dommen avsnitt 40. Det vises til Patentstyrets brede erfaringsgrunnlag «knyttet til hvor grensene går for de ulike patentvilkår».

Beviskravet er alminnelig sannsynlighetsovervekt, jf. Borgarting lagmannsretts dom 22. juli 2019 [LB-2018-72158].

2. Har patentet oppfinneshøyde?

2.1 Hvilke patentkrav gjelder oppfinnelsen?

Patentkravene har vært endret flere ganger etter inngivelsen av søknaden 26. januar 2009. De nye kravene skal bare legges til grunn i den grad de ikke avviker fra basisdokumentene, jf. patentforskriften § 21. Kravene ble angitt slik i den opprinnelige søknaden:

- «1. Anlegg for nedsmelting og rensing av snø og is, karakterisert ved at anlegget omfatter
 - en smelteanordning som gjør bruk av entalpi fra en vannkilde for å nedsmelte snø og is,
 - en renseanordning som renses ut forurensing fra vannfasen som inneholder den nedsmeltede snø og is.
2. Anlegg ifølge krav 1, karakterisert ved en knuseinnretning for nedknusing av is.
3. Anlegg ifølge krav 2, karakterisert ved at forut for knuseinnretningen finnes en sorteringsinnretning som sorterer ut større objekter fra den forurensede snø og is.
4. Anlegg ifølge ett av de forutgående krav,

karakterisert ved at det inneholder en anordning for å tilføre hetvann til den forurensede snø og is, oppstrøms smelteinnretningen.

5. Fremgangsmøte for nedsmelting og rensing av snø og is, ved anvendelse av anlegget ifølge krav 1,

karakterisert ved at fremgangsmåten omfatter:

å tilføre anlegget forurenset snø og is, å smelte ned snøen og isen ved hjelp av entalpi fra en vannkilde, og å rense snøen, isen og vannfasen fra den nedsmeltede snø og is ved hjelp av en renseanordning.»

I det meddelte patentet PAT 334886 var kravene noe mer presisert:

«1. Anlegg for nedsmelting og rensing av snø og is, karakterisert ved at anlegget omfatter

en smelteanordning omfattende et omrøringskammer (3) med ett innløp (1) for snø og is og et innløp for vann fra en vannkilde valgt blant havet, en fjord, en stor ferskvannssjø, en stor elv eller en annen stor vannkilde, for varmeveksling mellom innført snø og is og innført vann og derved nedsmelting av snøen og isen,

en renseanordning (4, 5) som renses ut oppløst og ikke-oppløst forurensing fra vannfasen som inneholder den nedsmeltede snø og is.

2. Anlegg ifølge krav 1,

karakterisert ved en knuseinnretning (2) for nedknusing av is.

3. Anlegg ifølge krav 2,

karakterisert ved at forut for knuseinnretningen finnes en sorteringsinnretning (1) som sorterer ut større objekter fra den forurensede snø og is.

4. Anlegg ifølge ett av de forutgående krav,

karakterisert ved at det inneholder en anordning for å tilføre hetvann til den forurensede snø og is, oppstrøms smelteinnretningen.

5. Fremgangsmøte for nedsmelting og rensing av snø og is, ved anvendelse av anlegget ifølge krav 1,

karakterisert ved at fremgangsmåten omfatter:

å tilføre anlegget forurenset snø og is,

å ta inn vann fra en vannkilde til et omrøringskammer,

å smelte ned snøen og isen ved varmeveksling i omrøringskammeret mot det fra vannkilden innførte vann, og

å rense snøen, isen og vannfasen fra den nedsmeltede snø og is ved hjelp av en renseanordning.»

I NCCs klage 20. desember 2018 til KFIR ble det meldt inn et tydeligere kravsett:

«1. Anlegg for nedsmelting og rensing av snø og is, karakterisert ved at anlegget omfatter

et i anlegget integrert innløp (1) tilpasset for å dumpe snø og is direkte inn i innløpet,

en i anlegget integrert knuseinnretning (2), anordnet for mottak av snø og is fra innløpet (1),

et omrøringskammer (3) anordnet for mottak av snø og is fra knuseinnretningen, et innløp for vann fra en vannkilde valgt blant havet, en fjord, en stor ferskvannssjø, eller en stor elv, til innløpet (1), idet vannet gir transport av snø og is fra innløpet, gjennom knuseinnretningen og til omrøringskammeret (3), hvor videre omrøring og varmeveksling mellom innført snø og is og innført vann og derved nedsmelting av snøen og isen finner sted,

en i anlegget integrert renseanordning (4, 5) som renser ut oppløst og ikke-oppløst forurensing fra vannfasen som inneholder den nedsmeltede snø og is, omfattende sedimenteringsinnretninger for utskilling av ikke-oppløste partikler og filter som renser ut oppløst forurensing fra vannfasen, og

et i anlegget integrert utløp til vannkilden for vann rensset for oppløst og ikke-oppløst forurensing.

2. Anlegg ifølge krav 1,

karakterisert ved at knuseinnretningen (2) for nedknusing av is omfatter pallarmer eller kjettinger på roterende akslinger.

3. Anlegg ifølge krav 2,

karakterisert ved at forut for knuseinnretningen finnes en sorteringsinnretning (1) som sorterer ut større objekter fra den forurensede snø og is, omfattende en innretning for å kunne riste sorteringsinnretningen.

4. Anlegg ifølge ett av de forutgående krav,

karakterisert ved at det inneholder en anordning for å tilføre hetvann fra generatorer eller aggregater til den forurensede snø og is, oppstrøms omrøringskammeret, styrbar dit det er behov for å unngå tilstopping av isbiter.

5. Anlegg ifølge ett av de forutgående krav, idet anlegget er tilpasset for å dumpe snø og is direkte fra kjøretøy inn i innløpet (1).

6. Anlegg ifølge ett av de forutgående krav, idet renseanordningen omfatter et kalksandfilter som renser ut oppløste tungmetaller fra vannfasen.

7. Anlegg ifølge ett av de forutgående krav, idet anlegget er anordnet på en lekter, idet innløpet kan legges mot en kaikant slik at snø og is kan dumpes direkte fra kjøretøy inn i innløpet (1).

8. Fremgangsmåte for nedsmelting og rensing av snø og is, ved anvendelse av anlegget ifølge ett av krav 1-7,

karakterisert ved at fremgangsmåten omfatter:

å tilføre anlegget forurenset snø og is, ved å dumpe snøen og isen direkte inn i et innløp (1),

å ta inn vann fra en vannkilde valgt blant havet, en fjord, en stor ferskvannssjø, eller en stor elv, til innløpet,

å knuse snø og is mottatt fra innløpet til en knuseinnretning (2), i henhold til

behov,

å føre snøen og isen inn i et omrøringskammer (3),

å smelte snøen og isen videre ved varmeveksling i omrøringskammeret mot det fra vannkilden innførte vann, og

å rense ut oppløst og ikke-oppløst forurensing fra vannfasen som inneholder den nedsmeltede snø og is ved hjelp av en renseanordning, omfattende å sedimentere ut ikke-oppløst forurensing i en sedimenteringsanordning og å filtrere ut oppløst forurensing i et filter som fjerner oppløst forurensing i vann, og

å lede vann rensset for oppløst og ikke-oppløst forurensing ut gjennom et utløp til vannkilden.

9. Fremgangsmåte ifølge krav 8, omfattende å dumpe snøen og isen direkte inn i innløpet (1) fra kjøretøy.

10. Fremgangsmåte ifølge krav 8 eller 9, omfattende å rense ut oppløste tungmetaller fra vannfasen ved filtrering gjennom et kalksandfilter i renseanordningen.»

I tillegg sendte NCC inn to subsidiære kravsett. Det første lød:

«1. Anlegg for nedsmelting og rensing av snø og is, karakterisert ved at anlegget omfatter en smelteanordning omfattende et omrøringskammer (3) med et innløp (1) for snø og is og et innløp for vann fra en vannkilde valgt blant havet, en fjord, en stor ferskvannssjø, en stor elv, for omrøring og nedsmelting av innført snø og is med innført vann, en renseanordning (4,5) som renser ut oppløst og ikke-oppløst forurensing fra vannfasen som inneholder den nedsmeltede snø og is, en knuseinnretning (2) for nedknusing av snø og is, og en sorteringsinnretning (1) som sorterer ut større objekter fra den forurensede snø og is forut for knuseinnretningen.

8. Fremgangsmåte for nedsmelting og rensing av snø og is, ved anvendelse av anlegget ifølge krav 1, karakterisert ved at fremgangsmåten omfatter: å tilføre anlegget forurenset snø og is, å ta inn vann fra en vannkilde til et omrøringskammer, å omrøre og smelte ned snøen og isen ved varmeveksling i omrøringskammeret mot det fra vannkilden innførte vann, og å rense ut oppløst og ikke-oppløst forurensing fra vannfasen som inneholder den nedsmeltede snø og is ved hjelp av en renseanordning.»

Det andre lød:

«1. Anlegg for nedsmelting og rensing av snø og is, karakterisert ved at anlegget omfatter en smelteanordning omfattende et omrøringskammer (3) med et innløp (1) for snø og is og et innløp for vann fra en vannkilde valgt blant havet, en fjord, en stor ferskvannssjø, en stor elv, for omrøring og nedsmelting av innført snø og is med innført vann, en renseanordning (4,5) som renser ut oppløst og ikke-oppløst forurensing fra vannfasen som inneholder den nedsmeltede snø og is, en knuseinnretning (2) for nedknusing av snø og is, og en sorteringsinnretning (1) som

sorterer ut større objekter fra den forurensede snø og is forut for knuseinnretningen, og at anlegget er anordnet på en lekter.

8. [likelydende med krav 8 under første subsidiære kravsett]»

KFIR la til grunn patentkravene NCC leverte inn i klageomgangen. Innklagedes anførsel om at dette tilførte patentet nye egenskaper som det ikke var dekning for i de opprinnelige innleverte dokumentene, ble ikke særskilt drøftet.

Retten tolker KFIRs vedtak slik at det forutsetningsvis avviser innklagedes påstand om at vurderingen skulle vært basert på patentsøknaden eller patentet som meddelt 30. juni 2014. Uansett kan ikke det siste kravsettet anses som mer enn en presisering av basisdokumentene. Når krav 1 presiserer at knuseinnretningen skal være «integrert i anlegget», er ikke det noe annet enn hva som følger av den opprinnelige beskrivelsen av at det er et smelleanlegg som knuser snø og is, jf. uselvstendig krav 2.

Presiseringen i nytt krav 1 om at anlegget skal ha et integrert mottak for snø og is, kan heller ikke anses som en utvidelse av patentet. Det er søkt patent på et snøsmelleanlegg, noe som språklig er en samlet enhet. Innenfor anlegget må det da være et sted for mottak av det som skal smeltes. Riktignok viser tegningen at snø og is skal dumpes i et kammer på lekteren. Dette synes å fungere omtrent som en trakt. Dette kan likevel ikke anses som annet enn en presisering av et mottak innenfor anlegget.

Endelig anfører saksøkte at formuleringen «vannet gir transport av snø og is fra innløpet» er ny. Heller ikke på dette punktet er retten enig i at dette kan anses som annet enn en presisering og således ingen utvidelse av patentet. Patentet gjelder et anlegg og fremgangsmåte for nedsmelting og rensing av snø og is ved bruk av en vannkilde. At vann tilsettes og at is renner med vannet, vil uansett følge av fagets alminnelig kunnskap.

Retten legger til grunn de samme patentkravene som KFIR, det vil si kravsettene fremsatt i klagen 20. desember 2018.

2.2 Problem og løsningsmetoden

2.2.1 Mothold og teknikkens stand 26. januar 2009

Etter problem og løsningsmetoden tar retten først utgangspunkt i nærmeste mothold. Det er enighet mellom partene om at det er mothold D8. Rapporten ble bestilt av Oslo kommune for å finne løsninger på problemet med å bli kvitt snø og is i byen på en miljøvennlig og effektiv måte. Den ble avgitt 28. april 2006.

Før 1996 ble snø og is fra Oslo sentrum dumpet i sjøen på forskjellige steder i Oslos indre havnebasseng. Andre steder i byen ble det lagt dels i deponier, dels tømt i elver og i sjøen. Innvendinger fra miljøvernmyndighetene mot dumping av snø i sjøen og i elver, førte til at

denne praksisen ble stanset. Samferdselsetaten igangsatte en utredning for alternative måter å bli kvitt snøen på. I sammendraget i mothold D8 beskrives situasjonen slik:

«Den snørike vinteren 2005/06 synliggjorde hvor problematisk det er for samferdselsetaten å holde gatenettet ryddig for snø når det ikke finnes nok avsatt areal til deponering. Når deponikapasiteten var brukt opp måtte etaten frakte snø utenfor Oslo grenser, dette er en svært dårlig løsning sett ut fra et miljø og kostnadssynspunkt.

Samferdselsetaten har jobbet med å finne egnede metoder og lokaliteter for å deponere snø fra det kommunale veinettet i over 10 år. En rekke ulike deponiforslag er utredet, det er også vurdert ulike metoder for å smelte snø. Det har vært svært vanskelig å få avsatt areal til deponering av snø. Årsakene er flere, blant annet et stort press på å utnytte ubebygde tomter til bolig og næringsutbygging, samt motstand i bydeler og i lokalmiljøet mot deponier. Det er i dag kun regulert ett deponiareal, Åsland, som har en kapasitet på 60.000 m³. Steinspranget på Lambertseter er regulert til deponi, men anbefales ikke opparbeidet pga lokalisering i boligmiljø og liten deponikapasitet. Det totale deponibehovet på snørike vintre samlet for Oslo kommune og private aktører er anslått til ca 550.000 m³.»

I rapporten fra 28. april 2006 redegjøres det for aktuelle steder å anlegge snødeponi. Det er også vurdert muligheten for etablering av snøsmelteanlegg som er forslaget som ligger nærmest patentet. På dette punktet tok rapporten opp og videreførte forslaget i mothold D6 «Snøsmelteanlegg Bekkelaget» fra 19. april 1999 som gikk ut på å bruke rensed avløpsvann til å smelte snø fra sentrum. Dette snøsmelteanlegget ble foreslått basert på bruk av sjøvann til smelting. Det skulle derfor plasseres sentralt i Oslo havn:

«Smelteanlegget på Sjursøya forutsettes å benytte vann fra de dypere lag i fjorden (+4C) som pumpes inn i et basseng. Snøen tippes i et smeltebasseng. Forurenset vann føres til et sedimenteringsbasseng hvor tunge partikler (sand, singel, stein o.l.) skilles ut og vannet filtreres før det føres tilbake til fjorden. Total kapasitet på dette anlegget er ca. 35 000 m³ per uke.»

Mothold D8s forslag til smelteanlegg ble beskrevet slik:

1. Ø600mm inntaksledning fra ca. 20m dyp
2. Pumpehus med 3 stk. Pumper, hver med kapasitet ca. 417 l/s
3. Smeltebasseng, 1620 m³, med 1 stk Ø400mm plastrør på hver side med dyser for innpumping/miksing av saltvannet. Areal 405m²
4. Sedimenteringsbasseng med lammeller. Volum 1500m³. Areal 375m².
5. Tippareal for snø som kastes med snøfreser opp i smeltebassenget.
6. Mellomlager for snø, 5 800 m², lagringskapasitet 12 00 m³ snø.

Bassengveggene formes ved å slå ned kraftig stålpunt. Bunnen av bassengene støpes ut med en armert betongplate.

[...]

Vannet pumpes fra bunnen av fjorden via en Ø600mm plastledning til smeltebassenget. Pumpekapasiteten styres av vanntemperaturen i utløpet fra bassenget. Normalt holdes temperaturen på ca. + 0,5 – 1°C. Vannet fordeles på 2 rør, et på hver side av bassenget, og føres inn via 26 dyser (13 på hver side) slik at vannmassen i bassenget får en kraftig rotasjon mot midten. Snøen kastes inn i bassenget ved bruk av snøfreser og blandes hurtig med det roterende vannet. På denne måten blir det en stor kontaktflate mellom snø og vann som øker nedsmeltingshastigheten. Prinsippet er basert på erfaringen fra smelteanlegget ved Bekkelaget renseanlegg. Uten oppmaling av snøen vil smelteflaten bli for liten og bassenget vil fylles med isklumper som vanskelig lar seg smelte. Fra smeltebassenget føres vannet gjennom et sedimenteringsbasseng med lameller. Ved å bruke lameller kan lengden av sedimenteringsbassenget reduseres med ¼ fra en lengde på 100m til 25m. Etter rensing føres vannet ut til sjøen. Lamellsedimenteringen er beregnet for å fjerne partikler større enn 1mm.»

Rapporten konkluderte med å anbefale nye deponier. Samtidig ble det understreket at om det ikke var mulig, måtte det etableres et snøsmelteanlegg.

2.2.2 Det objektive tekniske problem

2.2.2.1 Forskjellen mellom patentet og mothold D8

Både mothold D8 og patentet beskriver et anlegg og en fremgangsmåte for nedsmelting av forurenset snø og is ved knusing, tilsetning av vann for å fremskynde smelteprosessen, og til sist rensing av smeltevannet før det kan slippes ut i sjøen.

Patentet gir imidlertid en mer detaljert beskrivelse av hvordan prosessen skal skje. I krav 1 presiseres at vann fra en vannkilde tilføres tidlig og transporterer snø og is fra innløpet til omrøringskammeret. I mothold D8 tilføres ikke vann før smeltebassenget. En annen forskjell er at etter krav 1 skal vann tilsettes snø og is, mens mothold D8 handler om at snø og is tilsettes vannet.

Patentet krav 1 beskriver også et integrert innløp for snø og is. Det kan således dumpes rett fra lastebiler og ned i anlegget hvor vannet transporterer det gjennom knuseinnretningen. Mothold D8 legger derimot opp til at snøen og isen skal dumpes på et mellomlager før en snøfreser kaster det over i smeltebassenget. Der sørger roterende vannmasser i bassenget for økt nedsmeltingshastighet.

Patentet krav 1 angir endelig at smeltevannet skal filtreres. Mothold D8 mangler dette trekket idet det kun oppgis at vann fra sedimenteringsbassenget skal renses for partikler ned til 1 mm.

2.2.2.2 Den tekniske effekten av oppfinnelsen

Etter rettens vurdering fremstår den tekniske effekten av patentet sammenholdt med mothold D8 i all hovedsak som en videreutvikling. KFIR har i vedtaket 25. november 2019 beskrevet den slik i avsnitt 35:

«Med utgangspunkt i D8 som nærmeste kjente teknikk, kan det objektive tekniske problem som skal løses formuleres som hvordan etablere et anlegg med raskere nedsmeltingshastighet.»

Vitnet Imset mente at nedsmeltingshastigheten var den mest fremtredende nyheten ved oppfinnelsen.

Retten er imidlertid enig med NCC i at den tekniske effekten også synes å innebære mer energi- og miljøvennlig håndtering av forurenset snø og is, jf. vitnet Undsgård. Patentkravene beskriver et mer kompakt anlegget som er mer effektivt i inntaksfasen. Det er både tids- og arbeidsbesparende at snø og is kan dumpes direkte i anlegget. Flere filtreringsprosesser innebærer dessuten at utslippsvannet blir renere.

2.2.3 Var patentet nærliggende for en fagperson?

En fagperson i denne saken vil være en ingeniør med kjennskap til egenskaper ved snø og is. Retten viser her til KFIRs vedtak hvor fagpersonen beskrives slik:

«Den relevante fagkyndige i foreliggende sak vil være en ingeniør som er kjent med nedsmelting og rensing av snø, der snø og is som er oppsamlet fra gater og veier, eksempelvis i et urbant miljø, og levert til kjøretøy til et anlegg for nedsmelting og rensing, før smeltevann slippes ut til natur. Fagpersonen har innsikt i hvilke trinn snøen og isen må gjennom før smeltevannet tillates å slippes til omgivelsene. I tillegg har fagpersonen god innsikt i ulike måter for å rense smeltevannet inkludert fjerning av ulike typer forurensing.»

Spørsmålet er etter dette om patentets beskrivelse av et anlegg med raskere, mer energi- og miljøvennlig nedsmelting av snø og is, ville vært nærliggende for denne fagpersonen.

KFIRs beskrivelse av det tekniske problemet som raskere nedsmeltingshastighet er riktignok noe snevrere, jf. punkt 2.2.2. Etter rettens vurdering er dette likevel ikke en feil som har virket inn på vedtakets innhold. Selv med en videre forståelse om at patentet også er mer energieffektivt og miljøvennlig, har retten kommet til samme konklusjon, nemlig at patentet ikke har oppfinnelseshøyde.

Patentet inneholder to selvstendige krav. Krav 1 gjelder anleggets ulike deler. Krav 8 gjelder fremgangsmåten. Etter rettens vurdering inneholder krav 1 de grunnleggende elementene i mothold D8. I begge tilfeller kommer knust snø og is inn et sted, vann et annet, det blandes og renses før det slippes ut i sjøen. Det er en samlet enhet.

Krav 8 tilfører ikke noe nytt utover det som fremkommer i krav 1. I det følgende tar retten derfor stilling til krav 1 som med tilhørende uselvstendige krav har presisert og tilsynelatende forbedret ideen i mothold D8. KFIR så det på samme måte, jf. vedtaket 25. november 2019 jf. premiss 39:

«Krav 8 er et selvstendig fremgangsmåtekrav som relaterer seg til en fremgangsmåte for anvendelse av rensesystemet i krav 1. Krav 8 tilfører ingen ytterligere trekk enn dem som allerede er omtalt angitt i D8. Følgelig oppfyller ikke krav 8 vilkåret om oppfinneshøyde, jf. patentloven § 2 første ledd. Dette gjelder også de uselvstendige kravene knyttet til krav 8.»

I krav 1 er det for det første presisert at mottaket skal være integrert i anlegget. Anlegget skal plasseres på en lekter, jf. uselvstendig krav 7. For det andre er det gjennomgående presisert at øvrige deler også er «integrert». Rent språklig er det likevel bare en tydeliggjøring av at det dreier seg som et anlegg som er en samlet driftsenhet.

I lys av forhistorien om dumping av snø og is i Oslofjorden og at plassmangel langs sjøen kan løses ved bruk av en lekter, vil det være nærliggende for en fagperson å tenke at plassering av anlegget på en lekter vil ha flere fordeler. Riktignok uttalte vitnet Myrhaug at det unike ved patentet var at det var et flytende smelteanlegg. Retten er enig i at det er praktisk og sparer lagringsplass på land. Lekteren vil ligge noe lavere enn kaia og derved muliggjøre at lastebiler kan dumpe snø på lekteren – tilsvarende da snø og is ble dumpet rett i sjøen. Men det gir likevel ikke patentet oppfinneshøyde, jf. også KFIR i vedtaket 25. november 2019 (fra premiss 38):

«Om anlegget er plassert på en lekter, liggende ved kai med mulighet for å dumpe snø fra kaikant kan heller ikke anses som oppfinnerisk.»

For det tredje fremgår av uselvstendig krav 3 at det skal være en ristbar sorteringsinnretning for å fjerne større objekter fra forurenset snø og is. En ristbar sorteringsinnretning i stedet for en snøfreser, vil ha den fordel at den ikke tettes av store gjenstander. Retten hørte partsrepresentant Kevin og vitnet Myrhaug fortelle at store gjenstander som handlevogner kunne bli liggende igjen på risten på anlegget «Terje». At det er en betydelig forbedring betyr imidlertid ikke automatisk at ideen har oppfinneshøyde. Å bruke en rist for å skille større biter fra mindre biter er kjent fra både sikting av mel på kjøkkenet og sortering av pukk og grus i ulike størrelser. KFIR avviste

også at dette trekket hadde oppfinnelseshøyde, jf. vedtaket 25. november 2019 (fra premiss 38):

«Å anvende en rist for å grovsortere større gjenstander anses heller ikke å ha oppfinnerisk preg.»

For det fjerde skal vannet tilsettes oppstrøms omrøringskammeret. Tilsetting av vann oppstrøms omrøringskammeret, ble av KFIR ansett som den eneste nyheten som ikke kunne utledes av mothold D8. Det ble likevel ikke ansett å ha oppfinnelseshøyde, jf. vedtaket 25. november 2019 (premiss 37):

«Ut fra D8 vil fagpersonen direkte og utvetydig vite at for å få en best mulig og effektiv smelteprosess, er det av betydning å skape så stor kontaktflate som mulig mellom snø og is som skal smeltes og vannet som skal bidra til smeltingen så fort som mulig, jf. den alminnelige fagkunnskap. Fagpersonen ville dermed ut fra dette søke å tilføre vannet tidligere i prosessen, noe som i forhold til D8 vil si å tilføre vannet oppstrøm av knuseprosessen, med en god forventning om å lykkes. Et slikt anlegg ville da vært som angitt i de selvstendige krav som foreliggende i klagen da fagpersonen vet at i anlegget også behøves alle funksjonene som angitt i D8. Følgelig oppfylder krav 1 ikke vilkåret om oppfinnelseshøyde, jf. patentloven § 2 første ledd, og patent skal ikke meddeles.»

Retten er enig i at selv om en presisering av når i prosessen vannet tilsettes, er ny, har den i likhet med risten ikke noe vesentlig nytt ved seg. Tilsetting før smeltebassenget er nærliggende når først ideen om bruk av vann for å fremskynde nedsmeltingsprosessen er kjent. En fagmann vil da naturlig forsøke ulike fremgangsmåter for å blande snø og is med vann. Det er alminnelig kunnskap at vann smelter snø og is bedre enn luft, og da er det grunn til å tro at jo tidligere vannet tilsettes, jo raskere går smeltingen. Vitnet Søndersrød, som var et av tre medlemmer i KFIR som fattet vedtaket 25. november 2019, forklarte motsetningsvis at om ideen med å bruke smelteenergien i vann for å smelte snø, ikke kunne utledes av et annet mothold, ville oppfinnelsen vært et stort skritt og hatt oppfinnelseshøyde.

For det femte skal knusing skje ved pallarmer eller kjettinger. At is må knuses slik at nedsmeltingen går raskere, tilhører fagets alminnelige kunnskap. Retten er enig med KFIR i at knusing ved bruk av pallarmer eller kjetting heller ikke har oppfinnelseshøyde. For en fagperson som skal knuse noe, vil det være nærliggende å prøve ulike tradisjonelle knusemåter, jf. også KFIRs bemerkning i vedtaket 25. november 2019 (fra premiss 38):

«Å knuse snø og is ved å anvende knuseinnretninger som omfatter pallarmer eller kjettinger på roterende akslinger, anses å være en ren fagmessig tilpasning uten oppfinnerisk preg, for å sikre knusing av snø og is.»

For det sjette skal vannet filtreres i en integrert renseanordning, inkludert et kalksandfilter, jf. uselvstendig krav 6. Retten mener at heller ikke dette trekket har oppfinneshøyde. Når en fagperson kjenner mothold D8 og vet at vannet skal renses før det slippes ut i sjøen, vil utprøving av ulike filtre være nærliggende. Partsrepresentant Kevin redegjorde for at ulike filtre renses vannet helt ned til det som kalles «svevestøv» i luften. Det kan være riktig at et filter som tar de minste partiklene er nytt, men prinsippet om bruk av filter for å renses vannet har uansett ikke oppfinneshøyde. Slik har også KFIR vurdert det i vedtaket 25. november 2019, jf. premiss 38.

Det fremgår av det ovenstående at heller ikke de to subsidiære kravsettene har oppfinneshøyde. Det første subsidiære kravsettet fremhever innledningsvis at anlegget omfatter en sorteringsinnretning – noe som gjenfinnes i uselvstendig krav 3 i det prinsipale kravsettet. Retten har kommet til at dette trekket ikke har oppfinneshøyde, og det gjelder også for det første subsidiære kravsettet. Dette samsvarer med KFIRs syn, jf. vedtaket 25. november 2009 premiss 41 til 43:

«41 Det eneste vesentlige trekket i det selvstendige krav 1 i det første subsidiære kravsettet som ikke direkte og utvetydig kan utledes av D8, er at det anvendes en sorteringsinnretning forut for knuseinnretningen som sorterer ut større objekter fra den forurensede snøen og isen. Dette trekket gjenfinnes i det uselvstendige krav 3 i de opprinnelig innleverte dokumenter og har dekning i beskrivelsen på side 2, linje 27-33 i den opprinnelige innleverte beskrivelsen. De opprinnelig innleverte figurene 1, 2 og 4 viser bruk av en rist plassert over inntaket for snø og is. Den tekniske effekten som oppnås med denne forskjellen, er at store fremmedlegemer, som ikke er isklumper, kan fjernes før de kommer inni smelteanlegget og slik at de ikke kommer i konflikt med en nedstrøms knuseinnretning.

42 Det objektive tekniske problemet som skal løses kan formuleres som hvordan unngå at store fremmedlegemer kommer inn i selve renseanlegget og påvirker den etterfølgende knuse-, smelte- og renseprosessen.

43 Å plassere en sorteringsinnretning for levert snø- og ismasse forut for knuse-, smelte- og renseanlegget, vil etter Klagenemndas syn være en åpenbar og fagmessig foranstaltning uten noe innovativt preg.»

Den vesentlige forskjellen mellom det andre subsidiære kravsettet og mothold D8 er at det presiseres at anlegget plasseres på en lekter i stedet for å oppta plass på land. Retten har ovenfor kommet til at plasseringen på en lekter ikke har oppfinneshøyde, jf. uselvstendig krav 7, og det gjelder tilsvarende for det andre subsidiære kravsettet. Dette samsvarer med KFIRs syn, jf. vedtaket 25. november 2009 premiss 46 til 48:

«46 Med utgangspunkt i D8 som den nærmeste kjente teknikk, kan det objektive tekniske problemet som skal løses ved lekter-trekket formuleres som hvordan skape

uavhengighet av et fast område for å smelte og rense tilført is og snø med varmere vann fra en stor vannkilde.

47 Fagpersonen sitter med den generelle kunnskapen som finnes, noe som gjør at vedkommende kjenner til at snø og is tidligere ble dumpet ut i sjøen direkte fra kai, men at dette nå ikke lenger er tillatt grunnet utslippskrav. Ut fra dette er det Klagenemnda sin generelle oppfatning at fagpersonen ville velge å plassere et anlegg som angitt i D8 på en lekter slik at tidligere dumpeposisjoner nå også kan benyttes. Det selvstendige krav 1 i det andre subsidiære kravsettet kan etter dette ikke anses å tilfredssette patentlovens krav til oppfinneshøyde, jf. patentloven § 2 første ledd. Dette gjelder også de uselvstendige kravene knyttet til dette.

48 Det andre subsidiære fremgangsmåtekravet tilfører ingen ytterligere trekk enn dem som allerede er omtalt i forbindelse med det andre subsidiære anordningskravet. Følgelig oppfylder heller ikke dette fremgangsmåtekravet vilkårene for oppfinneshøyde etter patentloven § 2 første ledd. Dette gjelder også de uselvstendige kravene knyttet til dette.»

Oppsummert fremstår patentets løsning som nærliggende for en fagperson som tar utgangspunkt i mothold D8 og supplerer med alminnelig kunnskap på området. Det gjelder for det prinsipale kravsettet så vel som de to subsidiære kravsettene.

2.3 Konklusjon

Patentet skiller seg ikke vesentlig fra kjent teknikk 26. januar 2009, og har derfor ikke oppfinneshøyde. Følgelig er KFIRs vedtak 25. november 2019 gyldig.

3. Sakskostnader

Staten ved KFIR har vunnet saken og skal etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd tilkjennes full erstatning for sakskostnadene så langt disse har vært rimelige og nødvendige, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Etter rettens syn foreligger det ikke slike tungtveiende grunner som nevnt i tvisteloven § 20-2 tredje ledd bokstav a. Patentet har vært vurdert to ganger i forvaltningen og manglende oppfinneshøyde var ikke tvilsomt. Selv om Patentstyret og KFIR har ulik begrunnelse for avslaget, er heller ikke deres respektive begrunnelser preget av tvil. Begge vedtakene er enstemmig. NCC Norge AS kunne etter rettens syn ikke ha en begrunnet forventning om noe annet utfall i retten.

Statens prosessfullmektig har krevd sakskostnader med totalt 168 200 kroner. Det har ikke vært innvendinger til beløpet. Retten mener at kostnadene er nødvendige og rimelige, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Saken har blitt behandlet i løpet av to fulle rettsdager, dokumentasjonen er omfattende og rettsområdet krever særlig innsikt.

Dommen er avsagt innen lovens frist.

DOMSSLUTNING

1. Staten v/Klagenemnda for industrielle rettigheter frifinnes.
2. NCC Norge AS betaler i sakskostnader til Staten v/Klagenemnda for industrielle rettigheter 168 200 – etthundreogsekstiåttetusen tohundre – kroner, innen 14 – fjorten – dager fra dommens forkynnelse.

Retten hevet

Ingeborg Olebakken

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.